

11.05.2021

POL-2021-41035

Oikeusministeriö

Poliisihallituksen lausunto julkisuuslain toimivuuteen ja julkisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyen

1 Lausuntopyyntö

Oikeusministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa aiheesta ”viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien kokemukset julkisuuslain toimivuuteen ja julkisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyen”. Oikeusministeriö on laatinut lausuntopyyntöä varten joukon kysymyksiä, joihin Poliisihallitus on vastannut alla.

Lisäksi tämän lausunnon liitteenä on Poliisiammattikorkeakoulun vastaus samasta aiheesta, joka sisältää myös yleisempää pohdintaa näihin kysymyksiin liittyen.

2 Lausunto

1. Toteutuuko julkisuusperiaate asianmukaisella tavalla? Jos ei, niin mitä ovat nähdäksenne toteutumisen keskeisimmät esteet:

Julkisuusperiaate ei tällä hetkellä välttämättä täysin toteudu asianmukaisella tavalla, koska voimassa oleva julkisuuslainsäädäntö on monilta osin epäselvä, vaikeasti tulkittava ja hajanainen. Julkisuuslain (621/1999) säännökset johtavat helposti tulkintoihin, jotka eivät todennäköisesti vastaa lainsäätäjän tarkoitusta.

Käytännön ongelmat liittyvät usein siihen, miten salassa pidettävää tietoa käsitellään, mitä tästä tiedosta tallennetaan asiakirjalle ja miten tätä tietoa olisi arvioitava. Esimerkiksi operatiiviseen poliisitoimintaan liittyviä tietoja voidaan oletusarvoisesti pitää salassa pidettävänä ilman vahinkoedellytyslausekkeen arviointia. Kyse on keskeisesti siitä, miten salassa pidettävää tietoa käsitellään ja miten se tunnistetaan. Tunnistamisen osalta asiaa vaikeuttaa erityisesti se, ettei sovellettava normisto ole julkisuuslain osalta täysin ongelmaton tai yksiselitteinen. Tämä koskee erityisesti sitä, miten julkisuuslain 24 §:n 1 momentin eri salassapitokohtia olisi sisällöllisesti tulkittava.

Yksityisyyden suojan merkitys on viime aikoina lainsäädännössä korostunut siinä määrin, että yhteiskunnallisten asioiden ja viranomaisten menettelyn lähtökohtainen julkisuus ei aina toteudu tarkoitetulla tavalla. Yksityisyyden suojaan katsotaan kuuluvan niin monia asioita, että esimerkiksi rikoksista ja muista poliisitoimintaan liittyvistä tapahtumista tiedottaminen on vaikeutunut. Tietoja ei myöskään voida luovuttaa tilanteissa, joissa niiden luovuttaminen

olisi sinänsä perusteltua. Julkisuuslain säännökset ovat käytännössä johtaneet sellaisten tietojen salaamiseen, joiden salaamista ei ole tosiasiaassa tavoiteltu, kuten esimerkiksi tieto rikollisjengin jäsenyydestä.

Toisaalta on selvää, että joissakin tapauksissa tiedon salassa pidolle on olta-
tava selvät perusteet. Nämä ovat kuitenkin usein juuri niitä samoja seikkoja, jotka esimerkiksi mediaa eniten kiinnostavat ja joiden tietojen osalta käsitys niiden julkisuudesta saattaa poiketa esimerkiksi median ja poliisin välillä. Poliisin viestintä näissä asioissa ei välttämättä tyydytä median tarpeita eikä aina poliisinkaan viestinnällisiä tavoitteita, esimerkiksi ennalta estävän toiminnan kannalta. Näissä tapauksissa olisi erityisen tärkeää, että säännöt ovat selkeät ja tulkinnanvaraisuuden mahdollisuudet minimoidaan.

2. Liittyykö julkisuuslain säännösten käytännön toimivuuteen (esim. asiakirjan käsite, asiakirjan julkiseksi tulemisen ajankohta) haasteita? Jos liittyy, niin kuvattaa tarkemmin millaisia?

Julkiseksi tulemisen ajankohdan määrittäminen ei ole yleensä ongelma. Sen sijaan viranomaisen asiakirjan määrittäminen on toisinaan haasteellista. Tämä koskee erityisesti julkisuuslain 5 §:n 4 momentin ns. arkistoklausuulin tulkintaa.

Erinäisiä jännitteitä syntyy myös silloin, kun tietojen luovuttaminen tapahtuu henkilörekisteristä. Tämä johtunee pääasiassa siitä, ettei julkisuuslain ja tietosuojalainsäädännön välistä yhteyttä osata välttämättä hahmottaa. Tämä olisi yksi asia, jonka selkeyttämistä olisi syytä pohtia.

KHO katsoi ratkaisussaan 1.4.2021, H1083/2021, ettei julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 3 kohta sovellu kuin kohdassa nimenomaisesti mainittuihin asiakirjatyyppeihin eikä siis muihin asiakirjoihin, jotka sisältävät tietoja tällaisesta asiakirjasta. Tämä on ristiriidassa muun muassa vaitiolovelvollisuutta koskevan sääntelyn kanssa. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin eri salassapitokohdissa voitaisiin siten asiakirjan sijasta puhua tiedosta ja sen julkisuudesta, koska tieto on nimenomaan se, jonka julkisuudesta pitäisi olla kysymys - ei niinkään asiakirja, joka sisältää mahdollisesti salassa pidettävän tiedon. Tässä yhteydessä on myös hyvä huomata, että asiakirjapyyntöt voivat nimenomaisen asiakirjan lisäksi koskea myös asiakirjassa olevaa tietoa.

Muita osin Poliisihallitus viittaa alla mainittuihin vastauksiin erityisesti kysymysten 3 - 6 osalta.

3. Oletteko havainneet julkisuuslain yksittäisissä säännöksissä tai rakenteissa epäselvyyttä tai tulkinnanvaraisuutta, jotka vaikeuttavat olennaisesti säännösten soveltamista? Nimetkää ongelmia aiheuttavat lainkohdat ja kuvattaa havaintoja tarkemmin?

Yksityisyyden suojan laajuus on ollut viime aikoina useiden oikeusprosessien kohteena ja myös ylimpien laillisuusvalvojen tarkasteltavana. Tulkinta-ongelmat juontuvat osin siitä, ettei rikosta yleisesti käsitetä yksityiselämään kuuluvaksi, mutta asiasta ei ole olemassa julkisuuslaissa nimenomaista säännöstä ja rikosasian esitutkinnassa tulee tyypillisesti ilmi paljonkin yksityiselämään liittyvää tietoa, jotka kuuluvat enemmän tai vähemmän kiinteästi ja olennaisesti rikosasian arviointiin. Erityisesti esitutkinta-asiakirjojen osalta

on huomioitava, ettei yksityiselämään liittyvien seikkojen pois jättäminen materiaalista ole useinkaan mahdollista, kun näiden seikkojen merkitys rikosasian arvioinnille saattaa selvitä vasta rikosprosessin myöhemmässä vaiheessa.

Eriyksen ongelmallinen on julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 kohta, joka on soveltamisalaltaan melko laveasti kirjoitettu, mutta salassapitoperusteena samalla ehdoton. Tämä tarkoittaa sitä, että kohdassa tarkoitettut tiedot ja asiakirjat ovat ehdottomasti salassa pidettäviä - lisäedellytyksittä tai viranomaisen harkinnasta riippumatta. Poliisin kädet ovat siten sidotut, tai ainakin liikkumavara on kapea.¹ Voimassa olevat säännökset johtavat yleisesti siihen, että tietoja on salattava tarpeettomankin laajasti. Lain edellyttämät salassapitovelvoitteet tuntuvat poliisistakin monesti tarpeettomilta eikä poliisilla ole minkäänlaista omaa intressiä salata vaikkapa jengijäsenyystietoa.² Jo puhtaasti ennustettavuuden, yhdenvertaisuuden ja yleisen yhteiskunnallisen edun vuoksi julkisuuslain ajastaan jääneitä sanamuotoja tulisi päivittää.

Samaan asiakokonaisuuteen liittyy niin ikään problematiikka oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) ja julkisuuslain keskinäisen soveltamisalan välillä. Oikeudenkäyntiasiakirjojen salassapito kun määräytyy eri lainsäädännön pohjalta kuin esimerkiksi esitutkinta-asiakirjojen. Näiden lakien eroavaisuudet aiheuttavat myös erilaisia salassapitoa koskevia ratkaisuja: esimerkiksi sama tieto saattaa olla tuomioistuimen hallussa olevissa asiakirjoissa julkinen ja poliisin hallussa olevissa esitutkinta-asiakirjoissa salassa pidettävä. Voimassa oleva lainsäädäntö voi lisäksi aiheuttaa tilanteen, jossa poliisi luovuttaa oikeuskäsittelyn alussa tiedon, joka kenties myöhemmin julistetaan oikeudenkäyntiaineistona salassa pidettäväksi.³

Järjestäytyneen rikollisuuden näkökulmasta ennalta estävä toiminta, viranomaistoiminnan suuntaaminen ja rikollisten toimintaedellytysten rajoittaminen ovat poliisin toiminnan tulevaisuuden keihäänkärkiä. Näihin kaikkiin liittyy riittävä tiedon vaihto eri julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Tämä tulisi ottaa huomioon sellaisia normeja uudistettaessa, jotka koskevat erityisesti tiedustelutietojen luovuttamista muille viranomaisille, julkisia tehtäviä hoitaville tahoille ja yksityissektorille.

Mainittavia haasteita aiheuttaa myös julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 4 kohdan tulkitseminen. Nykysäätely jättää jossain määrin epäselväksi sen,

¹ Liikkumavaran vähyydestä huolimatta yllä mainitun 32 kohdan soveltaminen saattaa käytännön tilanteissa aiheuttaa erilaisia ratkaisuja riippuen siitä, miten kohdassa mainittujen käsitteiden sisältöä tulkitaan. Esimerkkinä voisi mainita tiedot ”henkilön elintavoista” tai ”muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista”, jotka jo käsitteinä ovat siten monitulkintaisia, että salassapitoon päätyminen on enemmän kuin mahdollista – erityisesti, kun harkinnanvaraa ei juuri ole.

² Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 ja 26 kohtien tulkinnanvaraisuutta ilmentävät muun ohella KHO:ssa käsitellyt / käsiteltävänä olevat tapaukset, joissa on kyse jengijäsenyystiedon suhteesta mainittuihin pykälän kohtiin. Kysymykseksi on muotoutunut ensinnäkin se, onko tieto henkilön kuulumisesta rikollisjärjestöön katsottavissa 32 kohdan mukaisesti yhdistystoimintaan kuulumiseksi tai vapaa-ajan harrastukseksi, ja siten salassa pidettäväksi tiedoksi.

³ Hyvä esimerkki edellä mainittujen lakien yhteensovittamisen ongelmista liittyy tilanteeseen, kun esitutkintapöytäkirja on muuttunut oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisessä tuomioistuimessa annetun lain 3 §:ssä määritellyksi oikeudenkäyntiasiakirjaksi ja ollut julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti esillä tuomioistuimen istunnossa. Tällöin materiaali usein herättää valtavaa mielenkiintoa ja siihen kohdistuu suuri määrä asiakirjapyyntöjä. Poliisin asiakirjapyyntöjen perusteella julkisuuteen luovuttama materiaali voi kuitenkin asiakirjojen julkisuuden osalta olla hyvin erilainen ja huomattavasti enemmän salattu kuin tuomioistuimen julkiseksi arvioima materiaali, joka usein selviää vasta oikeusprosessin päättyessä. Tätä on julkisuudessa vaikea ymmärtää eikä se näytä ulospäin perustellulta.

mitkä kaikki rekisterissä olevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Monissa tapauksissa talletettu tieto on peräisin täysin julkisista lähteistä eikä siihen liity salaustarpeita. Rekisteritietojen salassapidon muuttaminen harkinnanvaraiseksi selkeyttäisi oikeudentilaa ja mahdollistaisi sen, että poliisi voisi nykyistä useammin luovuttaa tietoa rikostorjuntatarkoituksessa.

Julkisuuslain tarkastelun ohessa tulisi myös arvioida, olisiko aiheellista laajentaa poliisilain (872/2011) 7 lukuun kirjattuja mahdollisuuksia luovuttaa salassa pidettävää tiedustelutietoa yksityissektorin toimijoille.

4. Ovatko digitalisaatio, muuttuneet tiedonkäsittelytavat tai muut muutokset toimintaympäristössä aiheuttaneet haasteita julkisuuslain soveltamisessa tai julkisuusperiaatteen toteutumisessa? Jos ovat, niin kuvatkaa näitä muutoksia ja sitä, miten ne vaikuttavat lain soveltamiseen?

Tiedon nopea leviäminen digitalisaation kautta toteuttaa hyvin julkisuusperiaatetta, mutta aiheuttaa samalla (aiheellista) varovaisuutta tietojen luovuttamiseen. Kerran virheellisesti julkaistua tietoa ei saa enää mitenkään tehokkaasti salattua. Nykyisessä julkisuuslaissa ei myöskään ole huomioitu nopeasti muuttuvaa, digitalisoitunutta ja hybridiä mediaympäristöä, jossa tiedot ja huhut liikkuvat nopeasti.

Muutettavassa julkisuuslaissa on näin ollen otettava huomioon se, että rikoksesta epäilty tai rikoksen asianomistaja voi tuoda tapauksen esiin sosiaalisessa mediassa tai perinteisessä mediassa jo esitutkintavaiheessa tai ennen rikosilmoitusta. Poliisilla pitäisi olla mahdollisuus vahvistaa epäillyn tai asianomistajan nimi edellä mainitussa tilanteissa (joitakin arkaluontoisia poikkeuksia lukuun ottamatta - esimerkiksi alaikäiset uhreina).

Lisäksi nykyisessä mediaympäristössä silminnäkijät voivat tuoda julkisuudessa esiin tapauksiin liittyvien henkilöiden nimiä tai yksityiskohtia. Poliisilla tulisi olla mahdollisuus tarvittaessa vahvistaa tai oikoa rikostapauksiin liittyviä huhuja. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa nopeasti leviävät kuvat ja videot ovat muuttaneet huhujen leviämisen intensiteettiä.

Julkisuuslain tarkastelun ohessa voitaisiin myös miettiä poliisille mahdollisuutta kertoa kattavammin rikoksista, joissa on epäiltynä tai asianomistajan merkittävässä yhteiskunnallisessa asemassa oleva henkilö, kuten poliitikko tai korkeassa asemassa oleva virkamies.

Poliisin viestinnän näkökulmasta julkisuuslain tulisi olla selkeä, eikä se saa jättää tiedottamiseen liikaa tulkinnanvaraa. Samanlaisista tapauksista olisi tiedotettava eri poliisiyksiköissä samalla tavalla. Tiedottamisen pelisäännöt eivät saa riippua poliisiyksikön tai tutkinnanjohtajan tulkintaratkaisista.

5. Liittyykö julkisuuslain ja henkilötietojen suojaa koskevien sekä niitä yhteensovittavien (JulkL 16.3 §) säännösten tulkittamiseen mielestänne haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa kokemaanne epäselvyyttä tai epäkohtaa mahdollisimman tarkasti.

Yleisellä tasolla tulkintaongelmia aiheuttaa se, että esimerkiksi henkilötietojen luovutuksessa sovelletaan tilanteesta riippuen ja usein rinnakkain poliisin

henkilötietolakia (616/2019), rikosasioiden tietosuojalakia (1054/2018), poliisilakia, esitutkintalakia (805/2011) ja julkisuuslakia.

Pääasiassa kyse on kahdesta keskeisestä asiasta. Ensimmäinen on se, miten hyvin ymmärretään julkisuuslain ja tietosuojalainsäädännön suhde sekä se, että julkisuuslakia sovelletaan tiedon luovuttamiseen henkilörekisteristä. Tässä myös korostuu se, ettei esimerkiksi nyttemmin kumottua henkilötietolakia (523/1999) sovellettu yksityisessä tarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Yksityishenkilö voi esimerkiksi pyytää henkilörekistereistä laajoja tietoaineistoja henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa eikä tätä tarvitse erikseen arvioida tietosuojavaatimusten kannalta (ks. KHO 11.8.2017, 3820/2017). Toisaalta julkisuuslain 16 §:n 3 momentin edellyttämä vaatimus aiheuttaa poliisissa tulkin- taongelmia, kun pyydetään esimerkiksi tiettyä rikostyyppiä koskevia rikosilmoituksia tietyltä ajalta. Tällöin luovutuksensaajalle luovutetaan tietosuojasäännösten mukaisia arkaluonteisia rikostietoja henkilöistä, mitä koskevaa henkilörekisteriä näistä arkaluonteisista tiedoista esimerkiksi tiedotusvälineillä ei ole oikeus muodostaa ja käsitellä. Toinen seikka on se, miten tieto henkilörekisteristä luovutetaan. Lähtökohtana on selkeästi viranomaisen valitsema tiedonluovutustapa, mutta olisiko tämäkin tarve määriteltävä selkeämmin.

Epäillyn henkilöllisyyden julkistamiseen liittyvä problematiikka. Useiden ylimpien laillisuusvalvojien ratkaisujen (apulaisoikeusasiamies 29.11.2010, dnro 313/4/09, apulaisoikeusasiamies 13.11.2013 dnro 4114/4/12, apulaisoikeusasiamies 20.3.2014, dnro 1163/4/13) ja muutaman poliisimiehen virkasalaisuuden rikkomista koskevien langettavien tuomioiden (Helsingin hovioikeus 8.5.2017, tuomio 17/118041, asianro R 16/1036 ja Pohjanmaan käräjäoikeus 3.2.2021, tuomio 21/105108, asianro R 20/1231) mukaan esitutkintalain tiedottamista koskevaa säännöstä 11 luvun 7 §:ssä tulee soveltaa tilanteissa, joissa toimittaja on saanut omia lähteitään (esim. asianomistajalta tai silminnäkijöiltä tai sosiaalisesta mediasta) tiedon poliisille tehdystä rikosilmoituksesta ja epäilyn kohteena olevasta henkilöstä, minkä jälkeen hän soittaa poliisille pyytäen vahvistusta vireillä olevasta rikosasiasta rikosnimikkeineen ja teonkuvauksineen sekä erityisesti epäillyn henkilöllisyydestä.

Mikäli poliisi vahvistaa toimittajan tiedossa olevan pelkän teonkuvauksen toimittajan ilmaistessa oma-aloitteisesti tiedossaan olevan epäillyn henkilöllisyyden ja kirjoitettuaan tämän nimellä asiasta mediassa, tulee asiassa sovellettavaksi henkilöllisyydestä tiedottamista koskevat säännökset. Näiden säännösten mukaan epäillyn ja muunkin rikosasiaan liittyvän henkilön, kuten asianomistajan, henkilöllisyydestä tiedottamisesta on säädetty tyhjentävästi eivätkä yleensä mitkään näistä perusteista käytännössä soveltu nyt puheena oleviin tilanteisiin (välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi, rikoksesta epäillyn tavoittamiseksi, uuden rikoksen estämiseksi tai rikoksesta aiheutuvan vahingon estämiseksi tilanteeseen), mutta yleinen mielenkiinto asiaan tuntuu olevan suuri. Tällaisia rikosepäilyjä ovat olleet esim. kansanedustajan, ministerin, puolueen puheenjohtajan, kunnanvaltuuston puheenjohtajan tai muun korkean tason poliitikon tai muun julkisuuden henkilön taikka valtion tai kunnan korkeassa asemassa olevien virkamiesten epäillyt liikenne-, pahoinpitely-, rattijuopumus-, kiihottamis- tai virkarikokset.

Nyt puheena olevissa tilanteissa ja toimittajan tiedustellessa asiaa, näistä asioista ei voi nykyisten säännösten valossa tiedottaa mitään eikä vahvistaa edes teonkuvausta. Käytännössä virkamies voi saada tällaisen tiedon vahvistamisesta toimittajalle sakkorangaistuksen. Julkisuuslain uudelleenarvioinnin myötä olisi syytä pohtia, onko tämä tiedottamisen tilanne edelleen lainsäätäjän tahto.

6. Oletteko havainneet tiedon pyytäjien oikeusturvaan tai noudatettaviin menettelysäännöksiin liittyviä epäkohtia? Kuvatkaa tarkemmin millaisia?

Lähtökohtaisesti voidaan todeta, että tiedon pyytäjien oikeusturva on hyvällä tasolla. Esimerkiksi poliisille osoitettujen kirjeiden ja muiden viestien osalta arvioidaan perusteellisesti, onko kyseessä tieto- tai asiakirjapyyntö, joka edellyttää toimenpiteitä.

Esitutkinta-asiakirjoihin kuuluvan valokuvan ja videotallenteen antamistavoissa on eroavaisuuksia. Lainkohtien sanamuotojen, EOA:n ratkaisun (EOAK/5073/2019) ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden vuonna 2019 antaman ratkaisun (päätnro 1970310/1, diaarinro 00759/18/1203) mukaan videotallenteeseen sovelletaan esitutkintalain 9 luvun 7 §:n 2 momentin asiakirjan antamistapaa koskevaa säännöstä, mutta samaa säännöstä ei voida soveltaa valokuviin, joihin sovelletaan julkisuuslain 16 §:ää. Julkisuuslain säännös eroaa kuitenkin sisällöllisesti esitutkintalain säännöksestä ja johtaa tilanteeseen, jossa samaa kohdetta kuvaavan videon saa luovuttaa pyytäjän haltuun vain säännöksessä mainituissa erityisissä tilanteissa, mutta videosta otettujen pysäytyskuvien osalta vastaavia rajoituksia ei ole.

Eräitä epäkohtia on myös säännöksessä, joka koskee asiakirjapyyntöjen maksullisuutta (34 §). Nykyisen säännöksen mukaan tavanomaisesta asiakirjapyyntöstä ei saisi laskuttaa asiakirjojen esille hakuun käytettyä työaikaa. Tavanomaisena asiakirjapyyntönä pidetään sellaista, että asiakirjat ovat löydettävissä ja yksilöitävissä sähköisiä hakemistoja hyväksi käyttäen. Tosiasiassa sähköisten hakemistojen avulla löydettävien asiakirjojen esille hakuun saattaa mennä hyvinkin paljon aikaa, jos pyyntö on laaja. Säännöksen tulkinta ei myöskään ole yhdenmukaista. Kun kehitys kulkee siihen suuntaan, että laajoja pyyntöjä tehdään yhä enenevässä määrin, laskuttamisen periaatteita olisi syytä miettiä uudelleen.

7. Minkälaisia toimia organisaationne jokapäiväisessä työssä on tehty julkisuusperiaatteen tehokkaan toteutumisen varmistamiseksi?

Poliisin julkisuuskäsikirja on ollut iso edistysaskel julkisuuslain soveltamisessa ja julkisuusperiaatteen toteutumisessa, ja se on yhtenäistänyt julkisuusasioiden soveltamista poliisihallinnossa. Lisäksi julkisuusasioita koskevaa koulutusta on annettu poliisihallinnossa syksyn 2020 ja kevään 2021 aikana ja se laajentuu verkkokoulutuksena koko hallinnolle 1.6. lukien.

Poliisin julkisuuskäsikirja on parhaillaan tarkasteltavana tekstin päivittämiseksi huomioiden myös uusin oikeuskäytäntö ja ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisut. Samalla on tarkoitus läpikäydä käsikirjan sellaiset yksittäiset kohdat, jotka asian moniulotteisuus ja käsitteiden epäselvyys huomioiden ovat tarpeellisia täsmentää.

8. Koetteko, että julkisuusperiaatteen toteuttaminen ja julkisuuslain toimeenpano on resursoitu organisaatiossanne riittävällä tavalla? Onko organisaatiossanne riittävä ja ajantasainen osaaminen lain soveltamisesta?

Tilanteessa, jossa asiakirjapyynnöt - ja eritoten laajat sellaiset - ovat lisääntymään päin ja asiassa on laissa määritelty määräaika. Pahimmassa tapauksessa useat samanaikaiset laajat ja mahdollisesti jopa anonyymit asiakirjapyynnöt voivat tukehduttaa osin koko viranomaistyön, kun pyynnöt pitää toteuttaa määritetyssä määräajassa muiden tehtävien jäädessä sivuun. Näiden tehtävien resursointia ja mahdollista keskittämistä joudutaan varmasti myös tulevaisuudessa miettimään enemmän. Tällä hetkellä suoraan näihin liittyviin tehtäviin ei ole resursoitu, eikä julkisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyviä tehtäviä ole pääsääntöisesti sisällytetty toimenkuviin.

Julkisuuteen ja salassapitoon liittyvien kysymysten arviointi vaatii poliisissa huomattavia resursseja. Esimerkiksi esitutkintapöytäkirjat voivat olla tuhansia sivuja pitkiä asiakirjoja, jotka tulee käydä yksityiskohtaisesti läpi ja arvioida, mitkä kaikki asiat ovat mahdollisesti 24 §:n mukaan salassa pidettäviä. Näiden aineistojen läpikäyminen vie valtavasti poliisin resursseja. Tällä hetkellä eniten haasteita aiheuttaa kuitenkin sääntelyn sekavuus ja tulkinnanvaraisuus, eikä niinkään resurssien tai koulutuksen puute.

9. Mitkä ovat julkisuuslain kiireisimmät muutostarpeet? Enintään kolme tärkeintä.

1. Salassapitoperusteiden keskinäissuhteen selkeyttäminen, mikä ei toteudu pelkällä teknisellä muutoksella huomioiden tahtotila ja eri perusoikeudet sekä käytännön toteuttamisen mahdollisuudet.

2. Henkilörekistereistä tapahtuva tiedon luovuttaminen, tiedon luovuttamisen tavat sekä tiedon luovuttaminen yksityishenkilölle tietoturvallisesti. Tietojen julkisuutta koskevaa sääntelyä tulisi tarkastella omana kokonaisuutenaan erityisesti rikostorjunnan näkökulmasta; rekisteritietojen luovuttaminen rikollisuuden ehkäisemiseksi muille viranomaisille ja yksityissektorille tulisi olla mahdollista matalla kynnyksellä.

3. Lainsäädännön päivittäminen siten, että salassa pidettävä tieto olisi itsessään salassa pidettävää huolimatta siitä, millaisessa asiakirjassa tieto tulee esiin.

10. Muut mahdolliset kommentit ja toiveet, joita haluatte välittää työryhmälle julkisuuslain ajantasaistamistyössä huomioon otettavaksi.

Poliisihallitus haluaa lopuksi kiinnittää huomiota esitutkinta-asiakirjoihin liittyen julkisuuslain ja oikeudenkäynnin julkisuuslain keskinäisestä soveltamisesta aiheutuviin ristiriitatilanteisiin. Asiakokonaisuuteen liittyy yksityiselämään liittyvän tiedon tarkastelu salassapitointressin näkökulmasta ja yleisesti se, että rikollinen toiminta tulisi lainsäädännössä lähtökohtaisesti rajata yksityiselämän suojan ulkopuolelle.

Poliisihallitus pitää erityisen tärkeänä, että julkisuuslainsäädäntö käydään seikkaperäisesti läpi siten, että se voidaan päivittää vastaamaan nyky-yhteiskunnan käyttötarkoituksia, haasteita ja vaatimuksia. Muutostyön eri vaiheissa toivotaan pyydettävän laaja-alaisesti näkemyksiä ja kannanottoja eri toimijoilta kiinnittäen poliisin asiantuntijuus erityisesti niihin asioihin, joista sillä on paras käytännön tuntemus - muun muassa esitutkintamateriaalin käsittelyn osalta.

Poliisijohtajan sijainen,
Poliisiylitarkastaja

Janne Paavola

Poliisiylitarkastaja

Karl Linderborg

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 11.05.2021 klo 09:39. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Liitteet

Poliisiammattikorkeakoulun lausunto

Jakelu

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja, POHA/poliisitoimintayksikkö, esikunta